

Sveriges genomförande av EU:s strategi för Östersjöregionen 2021

Innehållsförteckning

Förord	3
Om EU:s Östersjöstrategi	4
Bakgrund.....	4
Strategins struktur.....	4
Roterande ordförandeskap.....	5
Resultat av av nationellt arbete med strategin 2021	6
Verksamhet genom EU-finansierade projekt	7
Verksamhet inom nätverk och samarbetskonstellationer	8
Nytta och resultat för den egna organisationen	10
Synergier mellan och inom myndigheter och näringsliv i regionen.....	13
Strategins bidrag till en hållbar utveckling i Östersjöregionen	16
Pandemins påverkan på EU:s Östersjöstrategi.....	18
Sammanfattning.....	19
Det nationella genomförandet av strategin.....	19
Framåtblick.....	19

Förord

EU:s strategi för Östersjöregionen (EUSBSR) är en makroregional strategi som utgör en plattform för samarbete mellan myndigheter och organisationer i Östersjöregionen. Vikten av samarbete för att utveckla lösningar på dagens komplexa samhällsutmaningar i vårt närområde har kanske aldrig varit större.

I Sverige har genomförandet av strategin under åren byggts upp på alla nivåer: lokalt, regionalt och nationellt samt inom näringsliv och det civila samhället. Regeringen uppdrar i sin tur en rad myndigheter att medverka till genomförandet av strategin.

Denna sammanställning beskriver det svenska genomförandet av EU:s Östersjöstrategi under 2021 på basis av de rapporter som inkommit från berörda myndigheter till Regeringskansliet. På detta sätt ges en inblick i hur det nationella genomförandet av strategin har sett ut under föregående år samt vilka konkreta mervärden den bidragit till.

Läget i Östersjöregionen är ett helt annat sedan rapporterna togs emot. Rysslands aggression mot Ukraina har påverkat arbetet inom strategin i stor utsträckning. Följaktligen är Ryssland och Belarus suspenderade från all tredjelandssamarbete; ett gemensamt uttalande i frågan publicerades den 9 mars och återfinns på EU:s strategi för Östersjöregionens hemsida.

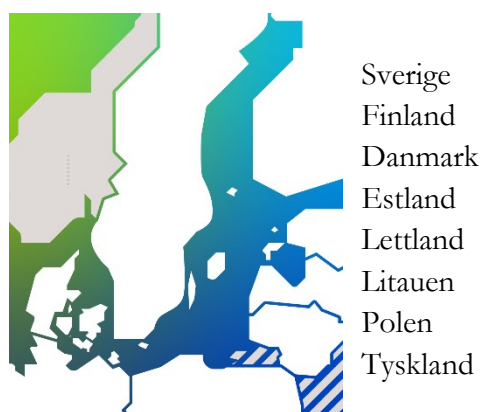
Genom att stärka genomförandet, öka erfarenhetsutbytet, förbättra kommunikationen och erbjuda fler möjligheter till kompetensutveckling blir regionen bättre på att utveckla lösningar på olika samhällsutmaningar. Detta är något Sverige vill bidra till, inte minst under vårt ordförandeskap i EU:s Östersjöstrategi som inleds den 1 juli 2022 och pågår till den 30 juni 2023.

Om EU:s Östersjöstrategi

Bakgrund

EU:s strategi för Östersjöregionen är en överenskommelse mellan EU:s medlemsstater och EU-kommissionen för att stärka samarbetet mellan länderna vid Östersjön. Strategin antogs under svenskt ordförandeskap i EU under hösten 2009 och syftar till att möta de gemensamma utmaningar som länderna i Östersjöregionen står inför i dag.

De länder som ingår i strategin är:

Därtill finns samarbete med länder i regionen som inte är medlemmar i EU, i dagsläget Norge och Island. Tidigare fanns även samarbeten med Ryssland och Belarus.

Samordningsansvaret för strategin ligger hos regeringen.

Statsrådsberedningen är det departement som representerar Sverige på tjänstemannanivå i högnivågruppen för nationella koordinatörer. Regeringen uppdrar också en rad myndigheter och länsstyrelser att medverka till genomförandet av strategin.

Strategins struktur

Strategin styrs av en handlingsplan med tre övergripande mål: *rädda havsmiljön, länka samman regionen och öka välståndet*. Strategin innebär inga nya medel, ingen ny lagstiftning och inga nya institutioner.

I handlingsplanen framgår även hur arbetet inom strategin är anordnat i en struktur bestående av 14 så kallade prioritetsområden. Varje prioritetsområde representeras av medlemsstaterna på departements-,

myndighets- eller organisationsnivå och har därtill en eller flera utsedda samordningskoordinatorer.

Prioritetsområdena har stor spännvidd: allt från transport och energi till kultur, turism, bioekonomi och utbildning. I det nationella samordningsansvaret ingår det att kommunicera resultatet av arbetet i prioritetsområdena liksom att förmedla information, rapporter och strategier till involverade aktörer.

Roterande ordförandeskap

EU:s Östersjöstrategi har ett roterande ordförandeskap mellan de åtta deltagande länderna. Sverige övertar denna roll på ett år från den 1 juli 2022 till och med den sista juni 2023. Arbetet som ordförandeland innebär övergripande koordinering av strategin i gruppen av nationella koordinators och tematiskt i de 14 prioritetsområdena. Varje prioritetsområde har en styrgrupp som, från den 1 juli, får en svensk ordförande från ett departement eller myndighet. Arbetet i prioritetsområdena koordineras av prioritetssamordnare som arbetar för hela Östersjöregionen inom sitt tematiska område. Förutom att leda arbetet i hela Östersjöregionen under ett år, leder regeringen fortlöpande arbetet med genomförandet av strategin i Sverige.

Foto: Johnér Bildbyrå

Resultat av av nationellt arbete med strategin 2021

Myndigheter som har uppdragits att bidra till genomförandet av EUSBSR

2021

Folkhälsomyndigheten
Havs- och vattenmyndigheten
Kemikalieinspektionen
Kustbevakningen
Läkemedelsverket
Länsstyrelserna (18 st)
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Naturvårdsverket
Post- och telestyrelsen
Sjöfartsverket
Skogsstyrelsen
Socialstyrelsen
Statens jordbruksverk
Statens veterinärmedicinska anstalt
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
Sveriges geologiska undersökning
Sveriges lantbruksuniversitet
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Tillväxtverket
Trafikverket
Transportstyrelsen

Myndigheterna har uppdragits att bidra till genomförandet av EU:s Östersjöstrategi för verksamhetsåret 2021 och den här sammanställningen bygger på deras inskickade rapporter. Därutöver har regeringen tagit emot ytterligare rapporter om EU:s Östersjöstrategi från länsstyrelserna vars avrapportering för tydlighetens skull har summerats när de presenteras i denna text. Berörda myndigheter har i linje med regeringsuppdraget redogjort för hur deras verksamheter bidragit till att uppfylla målen inom deras respektive områden. Myndigheterna har valt olika metoder för sina rapporteringar och innehållet varierar därmed i detaljnivå. Följaktligen bör denna sammanställning inte ses som en uttömmande beskrivning av all svensk verksamhet som sker inom EU:s Östersjöstrategi 2021.

Verksamhet genom EU-finansierade projekt

Samtliga myndigheter har redogjort för att deras verksamheter har möjliggjorts eller stärkts genom tillgång till olika ramverk för EU-finansiering. Ett finansieringsprogram som flera myndigheter lyft fram som centralt är Horizon 2020¹. Exempelvis har Jordbruksverket, Trafikverket och Sjöfartsverket beskrivit hur ramprogrammet bidragit till finansiering av projekten Shift2Rail, VitalNodes och AiRMOUR. Dessa projekt är kopplade till hållbar transport och mobilitet². Horizon 2020 har även lyfts av Statens veterinärmedicinska anstalt som central för ett projekt myndigheten har deltagit i gällande sammanställning av produktionsdata i övervakningen av djursjukdomar.

Vidare har Kemikalienheten, sedan 2017, deltagit som en av 20 samarbetspartners (varav 5 i Östersjöregionen) i projektet LIFE AskREACH som delvis finansieras med medel från EU:s LIFE-fond³. Flera myndigheter har också understrukit betydelsen av INTERREG-finansierade⁴ projekt. Trafikverket har exempelvis arbetat inom Green Flyway, som syftar till att skapa en internationell testarena för elflyg och autonoma luftfarkoster. Jordbruksverket har medverkat i plattformprojektet Blue Platform, som syftar till att främja innovation och ett hållbart användande av marina resurser inom Östersjöområdet. Blue Platform drivs av det finska miljöinstitutet SYKE med administrativ hjälp av SUBMARINER-nätverket. Inom projektet har Jordbruksverket samordnat aktiviteter genom ett tidigare etablerat nätverk med myndigheter som förvaltar Europeiska havs- och fiskerifonden inom regionen.

Naturvårdsverket har i sin tur samordnat prioriteringsområdet Farliga ämnen (Hazards) inom Östersjöstrategin, som till stor del finansieras av INTERREG. Kustbevakningen har deltagit i det INTERREG-finansierade flaggskeppsprojektet ResQU2, som ska koordinera räddningsinsatser på Östersjön. Även Svenska lantbruksuniversitetet har tagit del av INTERREG-finansiering i samverkansprojektet Waterdrive som ska finna smarta lösningar för vattenhantering i jordbrukslandskapet.

Länsstyrelserna har beskrivit hur de huvudsakligen har tagit del av EU-medel för målet *Rädda havsmiljön*, genom EU:s klimatfond, som har innefattat

---

¹ Horizon 2020 är ett ramprogram för att finansiera internationella samarbeten inom EU. Programmet är världens största satsning på forskning och innovation.

² Läs mer på [Mobility and transport \(europa.eu\)](https://europea.eu)

³ Läs mer på [LIFE – bidrag till miljö, klimat och naturprojekt \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

⁴ Läs mer på [Interreg - Eufonder](https://interreg.eu)

projekt om energieffektivisering, klimatbudgetering, restaurering av livsmiljöer, minskning av övergödning, förbättring av vattenkvalitet och biologisk mångfald. För dessa syften har Länsstyrelserna exempelvis medverkat i projekten Life Taiga I och II, Fossilfritt 2030, SEAmBOTH, och LIFE IP Rich Waters. *Öka välståndet* har också varit ett mål i fokus där Länsstyrelserna har gjort en koppling mellan arbetet med rent vatten och dess effekter på turism, jordbruk och fiske, samt till INTERREG-projekt som relaterar till attraktionskraft och rådgivning vid gränsöverskridande aktiviteter.

Vidare har Statens veterinärmedicinska anstalt deltagit i det EU-medfinansierade programmet One Health European Joint Programme, som syftar till att stärka samarbetet mellan myndigheter inom livsmedel, veterinärverksamhet och folkhälsa genom gemensamma forskningsprojekt och interaktiva aktiviteter. Statens veterinärmedicinska anstalt deltar även i EU:s referenslaboratorium för campylobakter, som finansieras av DG Health and Food Safety, som syftar till harmoniserad och kvalitetssäkrad diagnostik.

Verksamhet inom nätverk och samarbetskonstellationer

Flera myndigheter har positiva erfarenheter av deltagande i olika samarbetsnätverk. Kemikalieinspektionen har som exempel verkat tillsammans med inspektörer från 29 EU- och EES-länder under 2021 i ett projekt för att kontrollera särskilt farliga ämnen. Jordbruksverket har, genom strategin, kunnat stärka kontakter med förvaltningsmyndigheter och forskningsinstitut i andra länder samt inom nya nätverk. Som exempel lyfter Jordbruksverket positiva erfarenheter av deltagande i myndighetsnätverket EHFF, vilket bedöms ha ökat kontaktytorna till kolleger i de övriga Östersjöländerna.

Myndighetssamarbete lyfts också som en mycket positiv faktor av SMHI som beskriver ett nära samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet och Sjöfartsverket inom ramen för strategin i frågor kopplade till ett gemensamt vattenståndsnät. SMHI har även lyft vikten av internationellt samarbete och fokus på flernivåstyrning, bland annat genom projekten coClimate, SmartSea och Kustzonsmodellen som alla syftar till att främja kunskapshöjande insatser, innovation och hållbart användande av naturresurser.

Vidare har Trafikverket bedömt att olika transnationella samarbeten är mycket viktiga, bland annat inom ramen för delmålet *Goda transportvillkor* i

Östersjöområdet. Trafikverket har, utifrån detta delmål, verkat i olika samarbeten såsom, Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics, Steering Committee for the Barents Euro-Arctic Transport Area och Subkommittén för Baltic Sea Region Programme. Dessa samarbeten har bland annat som mål att skapa fungerande transport av varor, personer och tjänster. Transportverket har även samarbetat med andra länders motsvarande myndigheter i samband med planering av fysiska åtgärder – exempelvis vad gäller underhåll av Malmbanan och Projekt Mittstråket som syftar till att korta ner restider, öka kapacitet för godstrafik, förbättra trafiksäkerhet och öka samverkan i Mittnorden.

Transportstyrelsen har arbetat i internationella nätverk kopplat till åtaganden i EU:s Östersjöstrategi. Fokus var under 2021 på samverkan inom Europiska kommissionens arbetsgrupper; EMSA, EASA, ERA (m.fl). Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har dessutom samverkat inom Nationell samverkansgrupp för oljeskydd, samt regionalt inom arbetsgruppen HELCOM Response. Naturvårdsverket beskriver hur de har arbetat inom två samarbetsplattformar: Baltic Sea Pharma Plattform och Plattformen om högfluorerande ämnen. Båda dessa samarbeten är inriktade på åtgärder för att minska utsläpp av farliga ämnen.

Socialstyrelsen har främst bidragit till Östersjöstrategin genom deltagande i Det Nordliga Partnerskapet för Hälsa och Socialt Välbefinnande, som arbetar för att främja hållbar utveckling i den nordliga dimensionen. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige stödjer främst genomförandet av Östersjöstrategin genom finansiering av projekt inom delmålet *Öka välståndet*. Bland annat genom projektet Baltic Sea Labor Forum som samlar aktörer från samtliga östersjöstater till arbetsgrupper med fokus på hållbart arbetsliv.

Vidare har Sjöfartsverket understrukit att sjöfarten är en internationell näringsgren som i första hand regleras på global nivå genom internationella regler, överenskommelser och konventioner med rötterna i FN:s havsrättskonvention och Internationella sjöfartsorganisationens internationell konvention för säkerhet för människoliv till sjöss. Den absoluta huvuddelen av Sjöfartsverkets uppgifter hanteras därför i ett internationellt sammanhang som kräver aktiv medverkan i det internationella arbetet. Det gäller såväl sjötrafikledning, sjögeografisk verksamhet, isbrytning, sjö- och flygräddning, farledsverksamhet, som andra myndighetsuppgifter inom bland annat miljöpolicyarbete och transportpolitiskt utvecklingsarbete.

Flertalet gränsöverskridande samverkansprojekt har genomförts som påskyndat Östersjöländernas sjömätningar av viktiga sjöfartsstråk och bidragit till utvecklingsarbeten inom det sjögeografiska området. Projekten har skett under svensk och finsk ledning. Sjöfartsverket planerar exempelvis ett projekt som ska utveckla och testa nästa generations sjökortsprodukter och sjökortsstandarder. Den nya tekniken ska bidra till säkrare sjöfart, minskad miljöpåverkan och kostnadsbesparingar genom rutt- och lastoptimering eftersom man kan nyttja högkvalitativa sjögeografiska data. Sverige har också avtal för sjö- och flygräddningstjänst med samtliga östersjöländer och deltar regelbundet i olika internationella sjö- och flygräddningsövningar i regionen.

Post- och Telestyrelsen har huvudsakligen samarbetat med andra nordiska och baltiska regleringsmyndigheter, inte minst gällande 5G, digitalisering och AI. Samarbetet har innefattat delning av information och goda råd på hög nivå gällande exempelvis marknadsanalys, regulatoriska utmaningar, utbyggnad av 5G-nät och implementering av ny europeisk lagstiftning om elektronisk kommunikation. Post- och Telestyrelsen deltar även i ett Baltiskt-Nordiskt erfarenhetsutbyte som främst avser framtagandet av kostnadsberäkningsmodeller som används i prisreglering.

Länsstyrelserna har generellt redovisat att olika samarbeten främst skett inom ramen för den vanliga myndighetsutövningen med andra nationella, regionala och kommunala myndigheter och organisationer. Länsstyrelserna lyfter dock att de fem arktiska EU-programmen – INTERREG Nord, INTERREG Botnia Atlantica, Norra periferin, Arktis, Kolarctic CBC och Karelen CBC – har haft stor betydelse för utvecklingsfrågor relevanta för norra Sverige.

Nytta och resultat för den egna organisationen

En positiv effekt av arbetet med EU:s Östersjöstrategi som myndigheterna har rapporterat är förbättrad informationsspridning mellan medlemsländerna. Exempelvis har Kemikalieinspektionen beskrivit att de genom flaggskeppsprojektet PFASeOUT har bidragit till informationsspridningen om PFAS i bland annat de baltiska länderna, där kunskapen tidigare var låg. Kemikalieinspektionen har även stärkt nationell informationsspridning genom det nationella PFAS-nätverket. Flera

myndigheter har också rapporterat att informationsutbytet mellan medlemsländerna har förbättrats genom arbetet i HELCOM⁵.

Jordbruksverket har rapporterat att det har skapats tydliga synergier mellan myndighetens uppdrag att främja utvecklingen av fiske, vattenbruk och fisketurism samt myndighetens arbete med strategier och handlingsplaner för framtidens fiske och vattenbruk. SMHI har beskrivit att deras samarbete med expertmyndigheter i andra medlemsländer har ökat genom arbetet med EU:s Östersjöstrategi. Strategin har också, enligt myndigheten, banat väg för ett större utbyte mellan forskare. Exempel på detta är samarbeten med Sveriges lantbruksuniversitet och Sjöfartsverket om så kallade havsvattensståndsnät som kan leda till noggrannare mätningar av bland annat sjösprång och havsivåer. Myndigheterna har därtill rapporterat att arbetet inom EU:s Östersjöstrategi har lett till mycket internationellt samarbete och fokus på flernivåstyrning, exempelvis i projekten coClimate, SmartSea och kustzonsmodellen.

Skogsstyrelsen beskriver hur arbetet inom strategin har lett till en större gemensam kunskapsbas och bättre resursutnyttjande, vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för nya projektsamarbeten. Ett exempel på samarbete är flaggskeppsprojektet WAMBAF Tool Box som syftar till att skapa en modell med nya kartor för bäverns påverkan på specifika avrinningsområden. Kartorna kan därefter användas i ett geografiskt informationssystem (GIS) för att skapa en bild av bäverpåverkan.

Skogsstyrelsens egna specialister har även fått ökad kunskap inom sina respektive ämnesområden genom att delta i olika samsamarbetskonstellationer. Ett exempel på detta är projektet Latohop mot antibiotikaresistens, inom vilket samverkan mellan Jordbruksverket och Folkhälsomyndigheten har stärkts genom ökad kännedom om varandras verksamhetsområden. Detta har, enligt myndighetens bedömning, bidragit till kompetensutveckling och ökad arbetsglädje. Sammantaget utvecklar detta myndigheten och gör det lättare att behålla personal.

Flera myndigheter, däribland Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, har rapporterat att synergieffekter har uppstått mellan de olika Östersjöländernas arbete kring hanteringen av klimatrelaterade risker och

---

⁵ HELCOM är ett annat namn för Helsingforskonventionen, tidigare benämnd Östersjökonventionen. Överenskommelse syftar bland annat till att värna miljön i Östersjön.

katastrofreducering. Myndigheten har som exempel följt och bidragit med expertstöd i EU-projektet IMAROS och OILART och deltagit i EU-projektet CASCADE som syftar till att förbättra kapaciteten för katastrofreducering hos lokala myndigheter i regionen. Projekt inom ramen för strategin har bland annat fokuserat på övningsverksamhet för att hantera katastrofer och räddningsinsatser till havs. Kustbevakningen har även beskrivit att övningsverksamheten mellan Östersjöländerna har lett till förbättrad förmåga och större kunskap inom räddningsarbetet.

Några av länsstyrelserna menar att strategin har bidragit starkt till att initiera och främja transnationell samverkan. Detta sker exempelvis genom bredare kunskap om energi- och klimatfrågor, idéer om nya lösningar, ytterligare ansökningar om medel från exempelvis EU:s klimatfond samt genom ökade resurser. Klimatanpassningsarbetet har särskilt lyfts fram som ett område där strategin har varit bärande, givet frågornas komplexitet och behovet av långsiktig planering. Många myndigheter poängterar hur strategin utgör grogrund för ökat samarbete inom regionen, vilket exempelvis har underlättat olika typer av finansieringsansökningar.

Internationella nätverk kan bidra till gemensamma insatser för företag och insatser för att söka EU-finansiering av samarbetsprojekt. Ett exempel är Sjöfartsverket som har beskrivit att arbetet med EU:s Östersjöstrategi har bidragit till nätverk och förbättrade finansieringsmöjligheter inom viktiga utvecklingsområden för sjöfarten. Möjligheten till finansiering beskrivs påverkas dels av möjligheten att påverka innehåll och prioriteringar i EU:s programplaner (exempelvis INTERREG), dels av tillgången till nätverk och möjligheten att referera till tidigare arbete inom Östersjöstrategin. Deltagandet i Östersjöstrategiarbetet utvecklar även, enligt Sjöfartsverket, ett bra nätverk och bidrar till att förankra projektidéer och samverkansinitiativ, samt ger en bra möjlighet att nå ut med projektresultat till sjöfartsmyndigheterna runt Östersjön. Att kunna visa på kopplingen till och relevansen för Östersjöstrategin har också varit viktig när Sjöfartsverket inkommit med ansökningar om finansiering till olika projekt, inte minst inom EU:s olika finansieringsprogram (INTERREG, Fonden för ett sammanlänkat Europa, Horizon Europe).

Sjöfartsverket har särskilt betonat att man under flera år har bidragit till att Östersjöstrategins handlingsplan utvecklats i en, för såväl Sjöfartsverket som sjöfarten, positiv riktning. En betydande del av Sjöfartsverkets arbete inom ramen för Östersjöstrategin är utveckling och implementering av

trafikledning till sjöss (Sea Traffic Management, STM). STM syftar bland annat till att bidra till just-in-time-anlöp genom processoptimering, interaktion och informationsutbyte mellan involverade parter i fartygsanlöpet till hamn. Just-in-time-anlöp syftar till att fartygets hastighet kan anpassas till den tid då hamnen kan ta emot fartyget, vilket medför effektivare planering, minskade transportkostnader och minskad miljöbelastning från sjöfarten.

Sjöfartsverket har också deltagit i EfficientFlow-projektet som avslutades under 2021. Projektet syftade till att effektivisera godstransporter och att optimera färjetrafik i komplicerade skärgårdsfarleder. Resultatet av EfficientFlow-projektet har tagits vidare av Gävle hamn och Sjöfartsverket. För närvarande pågår ett arbete att sprida resultaten från projektet och ge fler svenska hamnar förutsättningar till informationsdelning genom den informationsdelningsplattform som utvecklats inom projektet. I Finland har staten erbjudit alla finska hamnar tillgång till informationsdelningsplattformen.

Synergier mellan och inom myndigheter och näringsliv i regionen

Flera av myndigheterna har rapporterat att de tillsammans med andra svenska myndigheter medverkat eller drivit projekt som lett till erfarenhetsutbyten, kunskaphöjning och andra positiva effekter. Trafikverket har beskrivit hur de tillsammans med andra myndigheter, bland annat Energimyndigheten och Naturvårdsverket, medverkat i projektet Hållbara nordiska städer med fokus på klimatsmart mobilitet. Trafikverket ansvarade även för delprojektet *Attraktiva och klimatsmarta transporter i städer*, där de arrangerade dialogmöten och utbytte erfarenheter mellan de nordiska länderna om hur länderna kan skapa förutsättningar för attraktiva, hållbara och klimatsmarta transporter i städer och stadsregioner. Vidare har Trafikverket lyft fram flera exempel på projekt inom Östersjöstrategin där fokus ligger på teknikutveckling inom transportområdet som ROAD EX NETWORK, Shift2Rail, Nordic Way samt innovationspartnerskap angående satsningar på laddinfrastruktur för utbyggnad av så kallade elvägar.

SMHI har beskrivit att internationell samverkan och kompetenshöjande insatser inom arbetet för EU:s Östersjöstrategi har lett till ökad samhällsnytta, genom bland annat framtagandet av mer exakt data för miljöövervakning vad gäller exempelvis mätningar och modellering av marina fursurningsvaribaler, närsaltsnivåer, bottensyrebrist, temperaturer, salthalt, havsnivåer samt vågor. Detta har även kommit näringslivet till gagn genom ökad tillgång till expertkunskap och information. Vidare har

Skogsstyrelsen rapporterat att de, tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet har utvecklat heltäckande digitala dikeskartor, som används av Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket, i satsning på hydrologisk restaurering av torvmark för att minska växthusgasutsläpp och för att bevara den biologiska mångfalden.

En ytterligare positiv effekt av arbetet inom EU:s Östersjöstrategi som Skogsstyrelsen har rapporterat relaterar till nya metoder och verktyg för att utveckla värdeskapandet i skogen samt minimera skogsbrukets miljöpåverkan. Detta bedöms skapa positiva effekter för både offentlig förvaltning och näringsliv. Skogsstyrelsen har därtill skrivit att kunskapshöjande aktiviteter bland annat leder till bättre restaureringsåtgärder och förbättrad vattenkvalitet. Därtill har Skogsstyrelsen beskrivit att myndighetens arbete med EU:s Östersjöstrategi skapar synergier med myndighetens övriga verksamhet, bland annat med Skogsstyrelsens verksamhetsidé och verksamhetsstrategi. Ett exempel är arbetet för att skogens alla värden ska bidra till de globala målen för hållbar utveckling

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har rapporterat att stöd och vägledning med fokus på stärkt motståndskraft inom samhällsviktig verksamhet har varit till stöd för lokala aktörer. Myndigheten har även beskrivit att plattformar för dialog och kunskapshöjning i relation till lokala aktörer har skapat mervärde i förhållande till myndighetens övergripande uppdrag på området. Tillväxtverket har i sin tur redogjort för att deras uppdrag som förvaltande myndighet för den Europeiska regionala utvecklingsfonden skapar synergieffekter för verksamheten, på grund av att Europeiska regionala utvecklingsfondens program innehåller insatser som har bäring på målen i EU:s Östersjöstrategi. Detta uppmuntrar även till gränsöverskridande samarbete.

Genom deltagandet i Expertgruppen för primärvård har Socialstyrelsen fått ökad omvärldskunskap om primärvården i Östersjöområdet. Utmaningarna är i stora delar gemensamma för länderna i partnerskapet, vilket gör att det finns förutsättningar att dela erfarenheter och kunskaper som är ömsesidigt nyttiga. Vidare har Socialstyrelsen rapporterat att det finns ett gemensamt fokus på hälsosamt åldrande och behovet av att ställa om hälso- och sjukvården mot en starkare primärvård, ökat fokus på hälsa och personcentrering. Medlemsländerna i Östersjöstrategin delar också intresset för att utveckla e-hälsa och välfärdsteknik. Socialstyrelsen redogjorde även för ett gemensamt arbete kring covid-19-pandemin mellan medlemsländerna.

Under pandemin har länderna varit i olika faser när det gäller smittspridningen och har därför haft nytta av erfarenhetsutbyte.

Länsstyrelserna har rapporterat att det har skett ett kunskapsutbyte och utveckling av metoder och verktyg som underlättat vid implementeringen av strategin. Det har skett ett utbyte inom bland annat energieffektivisering, datahantering och datajämförelser, vilket har lett till bättre förutsättningar inom olika verksamhetsområden. I övrigt lyfts att Östersjöstrategin i stort varit i linje med tidigare beslutade regionala och nationella prioriteringar och arbete, samt varit användbar genom att bekräfta dessa prioriteringar. Fortsättningsvis har Läkemedelsverket konstaterat att samverkan inom EU:s Östersjöstrategi har bidragit till kunskapsspridning samt utökade och inkluderande nätverk. Utöver det har Östersjöstrategin bidragit till tvärvetenskapliga, tvärspektoriella och makroregionala diskussioner. På så sätt har EU:s Östersjöstrategi, enligt myndigheten, bidragit till ökad samsyn och underlättat regleringsarbetet och målsättningarna för de sektorsövergripande frågorna.

Vidare har Transportstyrelsen rapporterat att EU:s Östersjöstrategi har bidragit till möjligheten att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Kustbevakningen har beskrivit hur de har samverkat både internationellt och nationellt inom prioriterade områden för EU:s Östersjöstrategi. Det har medfört en ömsesidig förstärkning av krisberedskapen inom miljöräddning, kontrollverksamhet och brottsbekämpning samt fiskerisektorn. Arbetet medför även överföring av sjölägesinformation genom SJÖBASIS, ett sjöövervakningssystem som Kustbevakningen driver och förvaltar till gagn för svenska myndigheter och organisationer. Samverkan och utveckling sker även kontinuerligt med näringslivet då Kustbevakningen är en tekniktung myndighet.

Därutöver rapporterar Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige att de har samarbetat med aktörer från bland annat Tyskland och med Sveriges Kommuner och Regioner i flaggskeppsprogrammet School to Work. Programmet innehåller bland annat en kunskapsplattform för unga som inte har en anställning, går i skolan eller genomför en utbildning. Programmet finansierades delvis av Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige som även har haft dialoger med myndigheter och näringsliv angående livsmedelssektorns kompetensförsörjningsbehov. På detta sätt har synergier uppstått mellan myndigheten och Tillväxtverket.

Vidare har Sjöfartsverket rapporterat att Östersjöstrategin, och de olika delar som Sjöfartsverket deltar i, bidrar till att utveckla sjöfarten och integrera denna i det övergripande transportsystemet. Detta inkluderar såväl rederier, hamnar, skeppsmäklare, transportköpare som andra transportmyndigheter samt regionala och kommunala förvaltningar. Många delar av Östersjöstrategin överensstämmer väl med Sjöfartsverkets instruktion och uppdrag samt bidrar till de svenska transportpolitiska målen.

Strategins bidrag till en hållbar utveckling i Östersjöregionen

De flesta myndigheterna och länsstyrelserna har redogjort för att deras arbete med att implementera strategin har bidragit till en mer hållbar utveckling i Östersjöregionen. Kemikalieinspektionens verksamhet har exempelvis bidragit till flera av FN:s hållbarhetsmål, däribland mål 14, *Hav och marina resurser*. Mer specifikt har Kemikalieinspektionen under 2021, med utgångspunkt i projektet CHANGE, arbetat vidare med olika projekt som syftar till att minska belastningen av skadliga båtottenfärger i Östersjön. Myndigheten bedömer att denna verksamhet på sikt ska kunna generera positiva effekter på Östersjöns miljöstatus, särskilt i de grunda vikar som används både för människors rekreation och fiskars reproduktion.

Transportstyrelsen beskriver hur de har undertecknat en så kallad avsiktsförklaring om att integrera hållbar utveckling och arbete med Agenda 2030 i sitt dagliga arbete. Vidare har Jordbruksverket bidragit aktivt till att initiera och medverka i projekt, nätverk och samarbeten vars syfte på olika sätt varit att bidra till en mer hållbar utveckling av Östersjöregionen. Detta är också något som flera myndigheter har lyft i sina rapporter. SMHI redogjorde exempelvis för att klimatanpassning underlättas genom stärkt kunskapsläge, vilket underlättas av samarbete kring framtagning av klimatdata och modellering av hav, botten och kust. Skogsstyrelsen har presenterat erfarenheter av att samla kunskaper, utveckla nya verktyg och metoder för att stärka viktiga miljöer och genomföra åtgärder vid känsliga miljöer. Trafikverket har därtill redogjort för behovet av gränsöverskridande infrastruktur och transnationella transporter av arbetskraft, varor och tjänster.

Kustbevakningen har bidragit till den ekologiska hållbarheten genom sina utvecklingsinsatser inom fiskerikontroll, samt metodutveckling och övning inom miljöräddning. Verksamheten har bedömts gynna bevarandet och skyddet av den biologiska mångfalden i Östersjön. Kustbevakningens arbete

har även bidragit till hushållning av resurser genom att den samverkan som finns med andra myndigheter och organisationer, såväl nationellt som internationellt, bidrar till kunskap om gemensam resurshållning vid en större kris. Samverkan har även inneburit möjlighet att utveckla ett effektivt nyttjande av personal, utrustning och fartyg under längre tid i en krissituation. Myndigheten har betonat att insatser som främst sker inom säkerhetsområdet bidrar till social hållbarhet.

Statens veterinärmedicinska anstalt har rapporterat att de bidrar till hållbar utveckling genom övervakning tillsammans med flera universitet av hälsan hos vild fisk, skaldjur och mollusker för att stödja undersökningar och jämförelser inom och utanför Östersjöregionen. Detta arbete stärks och effektiviseras genom deltagande i projekt om minskning av antibiotikaresistens, där Folkhälsomyndigheten och Jordbruksverket leder arbetet för att stödja Lettlands arbete med tillämpningen av One health-handlingsplanen. Flera myndigheter har också redogjort för en koppling mellan ekologisk hållbarhet och ett ökat välmående för Östersjöområdets invånare. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har exempelvis bidragit till målet att minimera miljöskada och skada på andra samhällsvärden utifrån ett bredare hållbarhetsperspektiv. Därtill har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bidragit till att stärka den lokala förmågan och motståndskraften mot klimatrelaterade faror och naturkatastrofer. Myndigheten har även höjt riskmedvetenheten bland medborgare och främjat en kultur av katastrofförebyggande och ansvarsfullt medborgarskap och erfarenhetsutbyten. Vidare har Naturvårdsverket, i rollen som policysamordnare, kopplat samman hälsoaspekter och kemikaliefrågan relaterade till PFAS och läkemedel i miljön.

Folkhälsomyndigheten har därtill medverkat i projekt som syftar till att skapa förutsättningar för hälsosamma befolkningar, vilket enligt myndigheten ökar välbefinnandet och bidrar till en större arbetsföra befolkning och en befolkning i lägre behov av resurser. Socialstyrelsen har prioriterat samverkan inom områden som hälsosamt åldrande och vård och omsorg på distans, två utvecklingsområden som myndigheten bedömt vara särskilt viktiga. Båda myndigheterna beskriver ett värde i att utbyta erfarenheter och samverka för att möta utmaningar med den demografiska förändringen och dess påverkan på hälsa och socialt välbefinnande.

Fokus på hållbar utveckling har också gjorts genom insatser som vidtagits i syfte att stärka tillväxt och sysselsättning. Tillväxtverket har arbetat för att

minska näringslivets miljöpåverkan, belyst miljöfrågors påverkan på näringslivets konkurrenskraft samt försökt ta vara på de affärsmöjligheter som finns inom miljöområdet. Myndigheten har försökt att sprida lösningar på sociala utmaningar och skapa ett företagsklimat som är öppet för en mångfald av företagare, företagsformer och affärsmodeller. Tillväxtverket har också varit ett stöd till Näringsdepartementet gällande Östersjösamarbetet inom turism.

Läkemedelsverket har redogjort för hur de i det direkta och indirekta arbetet med strategin har arbetat för en mer hållbar utveckling i Östersjöregionen. Detta arbete har främst berört målet *Rädda Havsmiljön*, vilket även har effekter för *Öka Välståndet* genom de bedömda fördelarna för regionens turistindustri. Interregionala och intervetenskapliga utbyten har gynnats av arbetet inom ramen för strategin, exempelvis har projektet Baltic Leadership Programme och dess utveckling medfört samverkan med aktörer och PA-koordinatorer inom prioriteringsområdena Hälsa, Nutri och Bioekonomi. Kustbevakningens verksamhet för klimatanpassning och förbättrad krisberedskap har därtill bidragit till delmålet att *öka välståndet* i regionen. Exempel på detta arbete är att Kustbevakningen deltar när nya vindparker ska byggas, på land och i viken. En ytterligare insats är användning av nya bränslen i Kustbevakningens egna fartyg som minskar koldioxidutsläpp.

Länsstyrelserna har redogjort för en begränsad effekt av strategin; att strategin får effekt genom att tas i beaktande vid utarbetning av andra strategier och genom samklang med de nationella miljö kvalitetsmålen. Några av länsstyrelserna lyfter att det är målinriktade projekt och uppdragsarbete som utgör utgångspunkten för de samarbeten som förs, inte strategin i sig själv. INTERREG-programmen utgör exempelvis viktigare drivkrafter genom finansieringsmöjligheter.

Pandemins påverkan på EU:s Östersjöstrategi

Flera myndigheter har redogjort för att deras verksamhet försenats, skjutits upp eller ställts in till följd av det pandemiläge som rådde under hela verksamhetsåret 2021. Exempelvis tvingades Jordbruksverket och Sveriges lantbruksuniversitet att ställa in flera fysiska aktiviteter, bland annat kopplade till Waterdrive-projektet som nämnts ovan. Detta projekt kunde inte avslutas genom inplanerade konferenser. I stället genomfördes flera digitala seminarier, bland annat genom stöd av EU-medel. Att planerade aktiviteter flyttades till digitala plattformar under verksamhetsåret 2021 är också en återkommande situation som framgår av rapporteringarna. Flera

myndigheter har även lyft positiva erfarenheter av hur samarbetet inom Östersjöregionen har bidragit till att underlätta koordinerade insatser i syfte att bekämpa pandemin. Detta underlättades av att medlemsländerna inom strategin tenderade att befinna sig i olika faser av smittspridningen. Därmed kunde man dra nytta av redan etablerade kontaktkanaler för att delge kunskap och viktiga lärdomar om olika metoder för att bekämpa pandemins framfart.

Sammanfattning

Det nationella genomförandet av strategin

Flertalet av myndigheterna som har rapporterat för verksamhetsåret 2021 har betonat betydelsen av strategin som en bra plattform för gemensamma samarbeten, nätverk och projekt som relaterar till strategins olika delmål. Informationutsbyte beskrivs av flera myndigheter som ett bra verktyg till ömsesidigt lärande. Det framgår också att EU-finansiering inom ramen för befintliga EU-medel har stor betydelse för engagemanget i strategin och för att projekt och samverkansformer ska kunna realiseras.

Det svenska arbetet med EU:s Östersjöstrategi fortskrider. Berörda myndigheter och länsstyrelser har kunnat stärka sina verksamheter genom samarbete mellan medlemsländerna i Östersjöregionen. Arbetet har även bidragit till genomförandet av flera viktiga projekt. Ett särskilt framsteg för strategin har varit alla nätverk som har etablerats på olika nivåer inom Östersjöregionen. Detta har främjat en rad samarbeten på såväl lokal, regional och myndighetsnivå.

Framåtblick

Det svenska ordförandeskapet i EU:s Östersjöstrategi är en möjlighet att återstarta arbetet med att genomföra strategin. Det kan konstateras att alla processer inför tidigare svenska ordförandeskap har sett olika ut. Denna gång är läget ett helt nytt. Den långa tiden, drygt tre år av relativt låg aktivitet på grund av pandemin och att en ny handlingsplan har utarbetats, har präglat arbetet med strategin de senaste åren.

Illustration: Regeringskansliet

I skrivande stund är den europeiska politiska vardagen dominerad av den ryska aggressionen mot Ukraina och dess följdverkningar. Även samarbetet i Östersjöregionen präglas starkt av detta. Samtidigt går EU in i en period där EU ska leverera på de klimatmål som har ställts upp och ställa om till ett fossilfritt samhälle. Rapporterna, som denna sammanställning vilar på, visar att arbetet för en hållbar havsmiljö är tätt sammankopplat med arbetet för förbättrad infrastruktur, forskningssamarbeten och informationsspridning. Sveriges ordförandeskap kommer att fokusera på genomförandet av den nya handlingsplan som styr strategin för att på så sätt bidra till att öka välbefindandet, rädda havsmiljön och länka samman Östersjöregionen.

